
Andre Nõmm: Rahapesu riskide vältimine pole suur kunst.

16. september 2020

Finantsasutuste oodatav hoolsus rahapesu tõkestamisel on tõstetud uutesse kõrgustesse. Väited, et seda ootust on pankuritel raske täita ning see on justkui erasektori väline ülesanne, võiks jätta minevikku.

Kui varem tuginesid pangad ja ka finantsjärelevalvajad rohkem uurimisorganite ja rahapesu andmebüroode tegevusele, siis finantssektorilt oodatakse nüüd senisest oluliselt suuremat pingutust riskidega tegelemisel. Rahapesu mõiste on külge saanud konkreetse hinnasildi. Ei ole alati vahet,

kas tegemist on üldse rahapesuga juriidilises tähenduses või panga flirdiga hämarate äridega. Ei ole vahet ka selles, kas juhtumi toob päevavalgele ajakirjanik või järelevalvaja - ühtemoodi valusalt võib see väikeaktsionäre rahaliselt lüüa. Halvimatel juhtudel ka hoiustajat. Laiemalt saab kahjustada riigi investeerimiskeskonna maine. Sotsiaalse teadlikkuse ja hoolivuse kasv ühiskonnas on saamas suureks väljakutseks pankuritele. Pelgalt finantssektori regulatsioonide täitmine ei ole sugugi garantii, et ennast hädast eemal hoida. Näeme seda üha enam tänastes „rahapesu juhtumites“, kus pankuritele esitatakse küsimusi laiemalt eetika vaatenurgast. Ja kindlasti hakkame seda üha enam nägema ka tulevikus.

Pikale veninud debatt pankurit ei aita

Era- ja avaliku ülesande vahekorra debatt on intellektuaalselt küll huvitav, kuid eeltoodud põhjustel sinna takerdumine pankurit edasi ei aita. Võiks ka argumenteerida, et kui pankur ise pole valmis pommi tänavale heitma või seadma oma tegevusega ohtu demokraatlikke väärtusi, siis kust tuleneb õigustus sellele kaasa aidata läbi panga maksekanalite avamise. Oleks inimlik traagika, kui eetilised põhimõtted kaovad pelgalt ühe äriregistri kandega, millega finantsasutus luuakse. On mitmeid ettevõtluse valdkondi, kes otseselt või kaudselt tegelevad „avaliku ülesandega“ ja ka panustavad nõuete täitmisesse.

Finantssektor tunneb rahapesu valdkonnas mõistet de-risking. Negatiivne fenomen, kus arvukate rahapesu kaasuste ja rangemate nõuete tulemusel lõikavad pangad läbi äriiline ja „gruppidenä“ neid kliendisuheteid, kus läbipaistvus on väiksem ja riske on raske hinnata. Finantsasutusel on kohati lihtsam kliendist loobuda, selle asemel, et rakendada tema suhtes kulukat kontrolli. Sest finantsasutusele jääv kliendibaas ja sellest lähtuv majandustulemus rahuldab omanikke selletagi. See aga omakorda võib tekitada teatud tõrkeid ettevõtluskeskkonnas. Ning pankade säärane käitumismuster põhjustab nende aadressil kriitikat isegi siis, kui tormisel või ülemineku ajal on tegemist teinekord paratamatusega.

Tuleb investeerida tarkadesse riskikontrollidesse

Kehtivates oludes ei ole pankuritel, ega ka finantsjärelevalvajatel muud valikut, kui investeerida senisest targematesse riskikontrollidesse. Rahapesu riskide vältimine ei ole kõige suurem kunst, kui sa iga riskiallika lihtsalt läbi lõikad. Kuid parema tulemuse annab pikemas perspektiivis riskist arusaamine ning selle pidev jälgimine ja modelleerimine.

Ka finantsjärelevalvajad peavad tegema senisest suuremaid pingutusi ning ka nende riskide mõõtmise lahendid peavad arenema. Järelevalvaja tagasiside turule peab olema senisest täpsem. Kui me soovime näha muutusi, siis rahapesu andmete kvaliteediga tegelemine ja nende pinnalt riskide mõõtmine peaks olema esimene Euroopa ülene samm rahapesu tõkestamisel. See võimaldaks mõõtmist samadel alustel ja riikide ühetaolist käsitlemist. Nii ei saa ühele osaks suurem surve riskide vähendamiseks kui teisele. Ja see aitab kõigil paremini „ilma ennustada“ ja modelleerida lähenevaid ohtlikke „tsükloneid“. Samuti energiat suunata sinna, kus raha hetkel pestakse. Finantsinspeksioon astus selles osas sammu edasi ning uus hoiuste ja maksete riskide ja haavatavuse mõõtmise masin loob siseriiklikult riskide kaardistamiseks oluliselt parema eelduse, kui on olnud seni.

Andre Nõmm